

PLA D'ATENCIÓ A LA DIVERSITAT I LA INCLUSIÓ EDUCATIVA (PADIE)

1. Introducció

La diversitat és una característica dels grups. Es manifesta a l'escola en la diversitat de capacitats i ritmes d'aprenentatge, en interessos i motivacions, en coneixements previs, en valors i actituds, en expectatives. La diversitat és un element comú a tothom, no només de l'alumnat que presenta dificultats en aprenentatges. Optem per un model comprensiu que es basa en el principi de la inclusió i de l'atenció a la diversitat, tot respectant les diferències. A l'escola treballem per fer que les diferències siguin integradores i formatives. Pretenem que els alumnes aprenguen de manera significativa. Som conscients que això depèn dels mètodes, de les formes d'organitzar el treball, de les experiències genuïnes de l'alumnat i de la motivació. L'escola ha de resultar un marc acollidor, inclusiu i formatiu, i hem de reconèixer que no podem abastar sols la complexitat del fet educatiu. Així, entenem el Pla d'Atenció a la Diversitat com el conjunt d'actuacions, procediments i mesures organitzatives que el centre dissenya i posa en pràctica per proporcionar a l'alumnat les respostes més ajustades a les seues necessitats educatives generals i particulars. L'aplicació del Pla implica tota l'escola (mestres, personal de cuina, manteniment i supervisió al pati i al menjador), i molt especialment a l'equip de mestres, que al mateix temps integra, coordina i relaciona els diversos recursos, programes, accions i mesures.

2. Mesures de caràcter general

La via general i més important d'atenció a la diversitat es deriva del caràcter obert i flexible del currículum. El currículum bàsic estableix els objectius generals de l'etapa i de les àrees, els grans nuclis de continguts (conceptes, procediments i actituds) i els criteris d'avaluació.

AD en el currículum		Primer nivell de concreció			
Curriculum Oficial			Objectius		
Adm. Educativa			Continguts		
			Criteris d'avaluació		
		Segon nivell de concreció			
Proj. Curricular d'Etapa (Claustre)		Objectius, continguts, i criteris d'avaluació per cicles			
			Decisions metodològiques		
			Criteris d'avaluació i promoció		
			Criteris i procediments per organitzar l'AD		

Programacions Didàctiques (Departaments Didàctics)		Graus d'adquisició de les capacitats			
			Continguts bàsics		
			Continguts complementaris		
			Activitats i metodologies diverses		
			Instruments d'avaluació		
		Tercer nivell de concreció			
Programacions d'Aula (Professorat)		Concreció de les decisions anteriors per cada grup			
			· ACI no significativa		

A través dels distints nivells de concreció previstos, es permet una pràctica educativa que té en compte les característiques de l'alumnat, de cada grup-aula i, en definitiva, de cada alumne/a, per tal de facilitar l'atenció a la diversitat. El conjunt dels continguts seleccionats té en compte la pluralitat de la cultura del nostre temps i del nostre país, i contribueix al desenvolupament harmònic d'un conjunt de capacitats i competències bàsiques (cognitives, motrius, afectives o d'equilibri personal, de relació interpersonal i d'inserció i actuació social). La concreció del currículum queda plasmada de diverses maneres en els Projectes Curriculars i, en última instància, en les programacions que cada mestre porta a terme tenint en compte, entre altres aspectes, les diferents aptituds, interessos i motivacions de l'alumnat.

Opcionalitat a secundària

Les matèries optatives que ofereix l'Escola Gavina a l'ESO contribueixen al desenvolupament de les capacitats expressades en els objectius generals de l'etapa. * Veieu el quadre més endavant

Amb l'oferta de les assignatures optatives es facilita a l'alumnat la presa de decisions en funció de les seues expectatives i preferències, tot reforçant en qualsevol cas la motivació pels aprenentatges.

Metodologia

La metodologia ha d'afavorir la participació activa de l'alumnat. Posem l'accent en la creació d'un entorn que estímul a construir el propi coneixement i a conduir l'alumne cap a l'autonomia i el desenvolupament de la capacitat d'aprendre a aprendre. La metodologia ha de servir per despertar la curiositat i l'interés de l'alumnat a l'hora que ha d'afavorir la comunicació i la interacció entre **professorat** i alumnes i entre l'alumnat mateix.

Orientacions metodològiques

Ací la proposta és:

- Presentar propostes de treball obertes, que permeten un ventall ampli de respostes o resolucions de forma que cada alumne pugui trobar la seua manera de fer i d'aprendre.
- Crear situacions d'aprenentatge interactiu i cooperatiu entre els alumnes perquè aprenguen entre ells/es i es tutoritzen els uns als altres.
- Escollar l'alumnat per poder entendre com processen la informació que els fem arribar i com construeixen els aprenentatges.
- Aprofitar els fets de la vida diària i quotidiana que tinguen interès per ells/es i els motiven davant d'allò que han de fer o aprendre.
- Contextualitzar els aprenentatges.
- Partir del seu nivell de coneixement perquè l'aprenentatge siga significatiu.
- Apropar els aprenentatges a la realitat quotidiana perquè l'alumnat es motive davant d'allò que han de fer o aprendre.
- Donar flexibilitat en el temps de realització de les tasques.
- Fer una adequació curricular per als casos que ho requereixen.
- Donar pautes concretes que ajuden a desenvolupar l'autonomia en la realització de les tasques.
- Treballar tècniques específiques d'estudi i donar pautes de treball que els serveixen de guiatge per aprendre a estructurar el seu treball.
- Adequar les tècniques de treball o estratègies d'aprenentatge atenent les necessitats de l'alumnat.
- Fer un reforçament positiu del procés d'aprenentatge.
- Fer un treball interclasse, atenent les necessitats de l'alumne en cadascuna de les àrees.
- Utilitzar els treballs i les avaluacions per adonar-nos d'aquells aspectes que cal continuar treballant o millorant.
- Afavorir situacions d'èxit per a tots els alumnes.
- Treballar des del tempteig experimental
- Ajudar a desenvolupar les diferents intel·ligències.

Per treballar amb els més menuts cal:

- Treballar amb el **grup classe**, perquè tothom hi participe i se senta reconegut. (fer servir el teatre, l'estadística, la topologia, la dramatització de contes, poemes, cançons...)
- Utilitzar materials manipulatius i diversos perquè l'alumnat interioritze amb més facilitat els conceptes que introduïm i l'aprenentatge siga més lúdic, si més no, ajudarà l'alumnat amb més dificultat d'abstracció.
- Distribuir l'alumnat de classe en grups heterogenis. Tot i això, en algunes activitats, l'agrupació per nivells ajudarà a aconseguir major eficàcia.
- Fer tallers de grups reduïts de 7-8 infants, on l'atenció és més individualitzada, cosa que facilita que puguin seguir, al seu ritme, el procés de l'activitat.
- Els ambients d'aprenentatge són una pràctica que respecta el ritme de cada un dels xiquets i xiquetes de l'etapa d'infantil, així com els tallers d'aprenentatge a la primera etapa de primària.

Els ambients d'aprenentatge:

El treball es realitza en grups reduïts, però les activitats van modificant-se, a mesura que avança el curs, per tal de potenciar les diferents aptituds dels xiquets i les xiquetes. El treball per ambients permet:

1. Possibilitar que cada infant pugui anar seguint el procés d'aprenentatge segons el seu nivell maduratiu. Les propostes dels racons tenen diferents nivells de dificultats, i poden anar treballant segons les seues possibilitats.
2. Respectar el ritme individual de treball.
3. Desdramatitzar la por a equivocar-se, perquè de la manera que s'hi plantegen les activitats poden corregir-se tantes vegades com calga.

4. Afavorir l'autonomia, ja que no han d'estar pendents de les ordres dels adults. Aprenen ja des de menuts a tenir un autocontrol i a fer-se responsables del seu treball.
5. Relacionar-se amb alumnes de les altres classes d'infantil, fet que contribueix al modelatge i la imitació així com a l'aprenentatge per observació.

Avaluació

L'avaluació forma part del procés d'aprenentatge de l'alumnat i ha de ser *personalitzada, contínua i integradora*. Té en compte el nivell de partida de cadascú, i permet orientar i ajustar el procés d'aprenentatge al progrés de cada xiquet o xiqueta. La informació que s'obté en avaluar ha de permetre també al professorat organitzar el conjunt de les activitats. D'altra banda, ha de servir per valorar el grau d'adquisició de les competències bàsiques i per determinar el progrés dels alumnes. La diversificació d'estratègies i d'activitats permeten d'avaluar el procés d'aprenentatges dels alumnes d'acord amb els diferents graus maduratius. Per tal de dur a terme aquest procés avaluatiu, cal tenir en compte un conjunt d'elements d'observació (vegeu l'annex, punt 3). Aquesta part del Pla té un desenvolupament complet en el document específic que parla sobre l'avaluació i els criteris de promoció de cada etapa.

Recursos i organització

Per a desenvolupar el PADIE cal establir un seguit de mesures organitzatives i definir els recursos necessaris. Aquest model inicial haurà d'anar complimentant-se d'acord amb les diverses necessitats.

Mesures organitzatives

Diagnòstic i prevenció

En aquest sentit es fa un treball conjunt entre tutores, especialistes i responsables del gabinet psicopedagògic. En cada cicle i etapa, hi ha establertes una sèrie de proves que ajuden a detectar possibles dificultats, facilitant així, el treball d'ajut o recuperació dels alumnes que ho requereixen. En cas que es detecte una necessitat, s'estableix un protocol d'actuació: sol·licitud d'avaluació per part de la mestra, dirigit a la persona responsable del Gabinet, acta d'informació a famílies, avaluació i intervenció). En tot moment es té en compte el desenvolupament del xiquet o la xiqueta.

Activitats de suport

La mesura té com a objectiu ajudar l'alumnat a superar les dificultats d'aprenentatge.

- Es dirigeixen als qui necessiten un seguiment més personalitzat i més temps per a assolir els objectius previstos.
- S'organitzen preferentment en les àrees instrumentals de matemàtica, llengua.
- La decisió de quin és l'alumnat susceptible d'incorporar-se a les activitats de suport, se sol realitzar en reunió d'etapa, normalment a octubre.
- També s'estudia la incorporació d'aquells alumnes que mostren dificultats en aquestes àrees al llarg del curs.
- L'assistència de l'alumnat a les activitats de suport pot tenir caràcter temporal o ser per a tot el curs acadèmic (i es revisa cada curs)
- El Gabinet, en coordinació amb la tutora o tutor corresponent, realitza sessions de suport amb alumnes de manera temporal o bé al llarg del curs, per treballar l'adquisició d'hàbits i tècniques d'estudi, millorar l'organització del treball, el raonament verbal i no verbal, la comprensió, l'expressió oral i escrita, els aspectes personals i de relació...

Desdoblaments

Per atendre millor la diversitat entre l'alumnat, durant algunes sessions de treball, desdoblem el grup-classe en dos subgrups. A l'hora de constituir aquest subgrups tenim en compte l'heterogeneïtat de l'alumnat i la disponibilitat horària del professorat.

Recursos humans

- El professorat farà un seguiment individualitzat i directe de l'alumnat.
- A més, establirà una major dedicació del suport a l'alumnat que ho necessita.
- El suport es farà en temps de classe, dins de l'aula o fora, d'acord amb la decisió que haja pres l'equip pedagògic i en coordinació amb el professorat responsable.
- Opcionalment, es pot organitzar el suport en un horari diferent, depenent de la disponibilitat tant del mestre com de l'alumne/a.
- El gabinet psicopedagògic farà un treball específic amb l'alumnat amb majors dificultats.
- El professorat i/o el Gabinet psicopedagògic, orientaran els pares en la tasca que calga realitzar amb el seu fill/a.
- El gabinet psicopedagògic i les mestres es coordinaran periòdicament amb els gabinets externs per tal que la intervenció siga més individualitzada i completa.
- El professorat posarà en comú i avaluarà tant el seguiment de l'alumnat com les mesures i els resultats aconseguits per introduir-hi les millores que calga.
- Les cotutories esdevenen altra mesura organitzativa d'atenció a la diversitat. Els cursos de 1r, 2n i 3r d'eso compten amb aquest recurs.

Recursos Materials

- Dossiers de materials específics i complementaris per treballar a casa o a l'escola.
- Materials de suport diversos recomanats a les famílies.
- En infantil i primària, racons de treball on cada xiquet o xiqueta pot escollir allò que vol fer, atenent a preferències, grau de dificultat...
- A l'aula, ha d'haver recursos materials que faciliten el procés d'aprenentatge de tot l'alumnat.
- Materials manipulables, per ajudar els alumnes a entendre raonaments abstractes i poder passar així, a la concreció de les propostes.
- Recursos i materials que els guien i tutoritzen en els aprenentatges: ordinador (Clic, Cabri), calculadora, Gigolo Piccolo, jocs de llengua, de matemàtica...
- Materials específics com ara textos amb reforç visual, quadres resums...
- Suports visuals de les diferents àrees (quadres, murals, graelles, gràfiques...)
- Espais que faciliten l'atenció a la diversitat: aules de desdoblament, biblioteca, aula de psicomotricitat, gabinet psicopedagògic, etc.

3. Mesures educatives complementàries per a l'alumnat que no promociona

Fruit de l'avaluació i de l'anàlisi dels criteris de promoció establiment, en sessió d'avaluació final, aquelles situacions en què és convenient que un alumne o una alumna estiga un any més en el mateix curs.

Aquesta decisió solem adoptar-la quan l'alumnat presenta dificultats d'aprenentatge en els continguts bàsics, però considerem que pot superar les dificultats continuant un any més en el curs. Prèviament al moment d'adopció d'aquesta mesura, seguim el protocol d'actuació que hem dissenyat al centre (veure el document **protocol de promoció**) i que estableix una sèrie d'aspectes a tenir en compte abans de prendre una decisió en aquest sentit. Tenim molt present que arribat el moment de prendre la decisió de la no promoció, aquesta tinga el major grau de consens entre les parts implicades (mestres, família, alumne,...) i siga assumida com a element positiu dins el procés d'ensenyament-aprenentatge.

En cas que un alumne/a no promocione, caldrà prendre les següents mesures de cara al curs que novament haurà d'encetar:

1. Elaboració d'un pla de repetició, per tal que l'alumne/a no torne a fer exactament el mateix que el curs anterior, sinó que es pugui adaptar la resposta educativa a les seues necessitats.
2. Seguiment de l'alumnat que repeteix per part del conjunt del professorat en coordinació amb el gabinet psicopedagògic.
3. Sessions de suport quan es considere necessari.
4. Entrevistes periòdiques amb les famílies per avaluar l'evolució de l'alumne/a.

Orientació i tutoria

infantil i primària

L'orientació i tutoria, té present el seguiment dels alumnes en el seu desenvolupament integral. Tant pel que fa als aprenentatges, com als aspectes de comportament personal i de relació. El seguiment amb les famílies es fa mitjançant les reunions trimestrals d'aula, on es tracten diferents aspectes de funcionament i metodològics. També hi ha les entrevistes amb les famílies que es concerten sempre que es consideren necessàries. Les famílies que ho desitgen, també poden sol·licitar entrevistes individualitzades amb la mestra o el mestre. D'altra banda, el gabinet es coordina amb les professionals de gabinets externs per tal que la comunicació siga fluïda i facilite el seguiment de l'alumnat. Finalment hi ha els informes trimestrals on queda reflectida l'evolució dels alumnes en els aprenentatges, comportament, actituds i relacions.

A secundària, l'orientació de l'alumnat forma part de la funció docent i és exercida per tot el professorat des de l'àmbit de la seua àrea o matèria; pels tutors des de la coordinació del procés d'aprenentatge i avaluació de l'alumnat del seu grup; i de manera especialitzada pel Departament d'Orientació.

El Departament d'Orientació planifica i coordina les activitats d'orientació del centre, dóna suport al professorat en la pràctica d'un ensenyament adaptat a les peculiaritats de l'alumnat i intervé directament amb els alumnes i les alumnes que requereixen suports específics. L'orientació psicopedagògica és una orientació especialitzada, complementària a la tutoria, que desenvolupa l'especialista en orientació educativa i que culmina en l'etapa secundària amb l'emissió del Consell Orientador.

En l'ESO, la coordinació de les accions i les activitats que s'han de desenvolupar en el marc de l'acció tutorial es realitza en una reunió setmanal entre tutors i Departament d'Orientació. També realitzem reunions periòdiques d'etapa (al migdia, i de vesprada 5 o 6 al trimestre) on es realitza entre d'altres una posada en comú de la marxa del conjunt de l'alumnat i en especial d'aquell que compta amb mesures d'atenció a les seues necessitats educatives.

3. Mesures específiques

1. L'avaluació psicopedagògica

L'avaluació psicopedagògica aporta elements importants per al desenvolupament de les mesures generals d'atenció a la diversitat i la considerem un requisit necessari per a l'adopció de les mesures específiques: adaptació curricular individual significativa o no significativa. L'avaluació psicopedagògica és complementària a l'avaluació que realitza el professorat (avaluació educativa) i les dues ens ajuden a identificar les necessitats educatives de determinats alumnes, que presenten dificultats en el seu desenvolupament personal o desajustos respecte del currículum escolar per diferents causes. A més, permet fonamentar i concretar les decisions respecte de la proposta curricular i el tipus d'ajudes que necessiten per a progressar en el desenvolupament de les seues capacitats.

El Gabinet Psicopedagògic – Departament d'Orientació coordina i realitza l'avaluació psicopedagògica al nostre centre i la considera com un continu al llarg de l'escolaritat dels xiquets i xiquetes en les diferents etapes. D'aquesta manera, en començar l'etapa secundària, tot l'alumnat han realitzat diverses proves que ens ajuden a valorar l'evolució del procés d'aprenentatge d'acord amb les capacitats i aptituds individuals. També al llarg de l'etapa secundària, l'alumnat realitza de manera col·lectiva (i individual quan es considere necessari) diverses proves psicopedagògiques que resulten valuoses per a la possible adopció de les diferents mesures d'atenció a la diversitat que ací s'inclouen.

2. Adaptacions d'accés al currículum

Per a l'alumnat que per les seues condicions personals motores, psíquiques o sensorials, tenen dificultats per a utilitzar els mitjans i recursos ordinaris per a accedir al currículum, adoptem

aquesta mesura específica d'atenció a la diversitat que posa a la seua disposició el personal especialitzat, les ajudes tècniques o les mesures necessàries per a accedir a l'aprenentatge.

3. Adaptacions curriculars individuals no significatives i significatives

L'adaptació curricular individual significativa és una mesura específica que duem a terme amb determinats/des alumnes que presenten necessitats educatives especials. Les necessitats educatives especials de l'alumnat del nostre centre són derivades de diferents circumstàncies de la pròpia història personal, escolar, familiar, cultural...

La decisió que un alumne o una alumna prossegueixca el seu ensenyament amb adaptacions curriculars individuals, significatives o no, s'adopta després de determinar si l'alumne o l'alumna té necessitats educatives especials, i el seu caràcter permanent o temporal, per mitjà de l'avaluació psicopedagògica i la informació aportada pel tutor/a, la mestra de pedagogia terapèutica i les mestres de suport.

Així mateix, es valorarà si és necessària una adaptació curricular individual significativa per no ser suficients altres mesures d'atenció a la diversitat, com les concretes en la programació de l'àrea o matèria, les adaptacions curriculars no significatives, les activitats de reforç educatiu, la permanència un any més en un curs o cicle, etc. Amb les adaptacions curriculars individuals significatives s'introdueixen modificacions importants en els elements prescriptius del currículum, conforme es concreta en la programació curricular. Aquestes adaptacions podran consistir en l'adequació dels objectius educatius, l'eliminació o inclusió de determinats continguts, la modificació dels criteris d'avaluació, així com en l'ampliació de les activitats educatives de determinades àrees.

Una adaptació curricular significativa suposarà que la distància entre el currículum ordinari que segueix el grup a què pertany l'alumne o l'alumna i el currículum adaptat per a eixe alumne o eixa alumna siga com a mínim d'un cicle. Si no és així, el tipus d'adaptació que es realitzarà serà no significativa.

ANNEX

1. Cada taller de primària i d'infantil consta de dues sessions, una vesprada a la setmana, dirigits per les mestres amb pares/mares que hi col·laboren. Els infants passen per cada un dels tallers. Les activitats, en alguns dels casos, augmenten la dificultat a mesura que avancen les sessions, per aconseguir d'aquesta manera, una major destresa i autonomia per realitzar-les.

2. Els ambients d'aprenentatge: És un treball diversificat i amb gradació de la dificultat. Considerem que és una experiència molt vàlida pel que fa a respecte i atenció a la diversitat, ja que xiquets i xiquetes manipulen material didàctic divers individualment.

Per poder aconseguir el màxim de rendiment, cal facilitar-los l'estructura de l'activitat. El funcionament ha de quedar ben clar abans de començar-la. Cada alumne/a tria en quin racó vol treballar, i porta un sistema d'autocontrol per deixar-ne constància. Al mateix temps, la mestra porta un control paral·lel.

Cada racó es fa en una taula. El material de cadascun dels racons és divers, manipulatiu i abasteix diversitat de ritmes i interessos. Lliurement elegeixen l'ambient que més els agrada, però amb una limitació, no poden repetir-lo fins que no hagen passat per tots.

3. Per tal de completar el ventall d'observacions que afecten aqueix procés, parem atenció, entre d'altres, als aspectes que citem tot seguit:

- El grau d'interés en la utilització dels procediments de totes les àrees i per seguir les explicacions donades per la mestra.
- L'esforç que fa cadascú per arribar a resoldre una situació quotidiana o dirigida.
- La capacitat de reflexió abans de donar una resposta.
- El grau de participació en l'activitat i la constància per acabar-la.
- Les relacions entre els companys i companyes i envers el material compartit

Conclòs el seguit d' experiències que conformen la seqüència de treball, les observacions reflectiran el grau d'evolució de les capacitats cognitives, motòriques i afectivo-socials de cada alumne. Totes elles quedaran recollides en un registre individual que es proporcionarà a les famílies al segon trimestre per tal que puguem llegir-lo i afegir les observacions que considerem.